

PROTEJAREA VALORILOR FUNDAMENTALE ALE UNIUNII EUROPENE

PETRU EMANUEL ZLĂTESCU

Consiliul pentru Justiție și Afaceri Interne al Uniunii Europene (CJAIUE) reamintește într-un recent comunicat de presă că, în concordanță cu art. 2 din Tratatul de la Maastricht, revizuit, „Uniunea se bazează pe valorile respectului demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și respectului pentru drepturile omului, incluzând drepturile persoanelor aparținând minorităților, și că aceste valori sunt comune în statele membre, într-o societate, caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați”.

În acest context Consiliul a analizat modul în care sunt respectate drepturile fundamentale, statul de drept și aplicarea Cartei Drepturilor Fundamentale la nivelul Uniunii și a statelor membre luând în considerare o serie de documente de care dispunea¹. În cercetarea întreprinsă el a avut în vedere și concluziile întâlnirii informale a miniștrilor de justiție și afaceri interne din ianuarie 2013, privind drepturile fundamentale și necesitatea de a se contracara intoleranța, rasismul, antisemitismul, xenofobia și homofobia, prin implementarea completă a legislației existente și, printr-un posibil cadru holistic, de a susține protecția drepturilor fundamentale și a statului de drept în țările membre.

Evident, așa cum se precizează în comunicat, Consiliul a ținut cont și de scrisoarea miniștrilor afacerilor externe din unele state membre, adresată președintelui Comisiei, cu privire la posibilitatea de a se crea un nou mecanism, mai eficient, de protejare a valorilor fundamentale, în scopul promovării unei culturi a respectului pentru statul

de drept, având în vedere în același timp tradițiile constituționale naționale. Totodată, așa cum se arată în comunicatul amintit, o prioritate rămâne aplicarea corectă a Cartei Drepturilor Fundamentale în Uniunea Europeană așa după cum remarcă, de altfel, și Comisia Europeană în raportul său pe anul 2012.

De asemenea, Consiliul a evidențiat importanța aderării Uniunii Europene la Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Se are în vedere, desigur, rolul central al Consiliului Europei în promovarea și dezvoltarea drepturilor omului, democrației și a statului de drept și faptul că „aderarea UE la Convenția Europeană va intensifica coerența în protejarea drepturilor omului în Europa, va spori dialogul juridic și va îmbunătăți consistența jurisprudenței ca sursă de drept”.

Cu același prilej a fost apreciat rolul important pe care Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene îl are, potrivit mandatului său, în furnizarea de analize ale unor experți independenți cu privire la promovarea și protecția drepturilor omului. Cu acest prilej a fost semnalată îndeplinirea procedurilor pentru adoptarea cadrului multianual 2013-2017 al Agenției. În acest sens, Consiliul așteaptă raportul de evaluare și recomandări din partea Consiliului de Administrație al acesteia².

În comunicatul de presă se face referire și la Conferința Președinției Uniunii care a avut ca temă „Egalitatea, drepturile fundamentale și statul de drept”, din 9-10 mai 2013 de la Dublin. Consiliul a remarcat discuțiile purtate în cadrul acestei reuniuni și a evidențiat necesitatea „sporirii atenției asupra importanței valorilor fundamentale, în special a statului de drept, în asigurarea

¹ Concluziile din 25 februarie 2011 privind rolul Consiliului Uniunii Europene în asigurarea punerii în aplicare eficace a Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene; Concluziile sale din 23 mai 2011 referitoare la acțiunile și inițiativele Consiliului cu privire la punerea în aplicare a Cartei; Orientările privind măsurile metodologice care trebuie întreprinse pentru verificarea compatibilității cu drepturile fundamentale la nivelul grupurilor de pregătire ale Consiliului.

² Potrivit art.31(1) al Regulamentului 168/2007, privind înființarea Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene.

protecției drepturilor fundamentale în întreaga Europă, a dezbaterii și dialogului cu toate părțile interesate”.

Cu privire la respectarea statului de drept, CJAIUE apreciază că aceasta este o condiție principală pentru protejarea drepturilor fundamentale și ca atare a sugerat Comisiei să dezbătă, în conformitate cu Tratatul, posibilitatea și forma unei metode de colaborare sistematică în abordarea acestor probleme. Totodată, Consiliul a subliniat faptul că este de o importanță majoră³: ca instituțiile și agențiile UE, statele membre și instituțiile relevante la nivel național, inclusiv autoritățile judecătorești, instituțiile de drepturile omului, avocatul poporului și societatea civilă precum și instituții internaționale relevante, să aibă posibilitatea de a contribui la dezbaterile publice sau să îndeplinească într-un alt mod funcțiile lor relevante; să se pună de acord asupra a ceea ce ar implica orice inițiativă în acest domeniu, inclusiv asupra problemelor abordate, cât și asupra unor aspecte legate de metodologie și indicatori; să se utilizeze pe deplin mecanismele existente și să se coopereze cu alte organe ale Uniunii și internaționale relevante, în special cu Consiliul Europei, având în vedere rolul esențial al acestuia în promovarea și protecția drepturilor omului, democrației și statului de drept, în vederea evitării

unei suprapuneri; să se pună accent pe valorile universale comune și pe identificarea valorii adăugate prin acțiunea și prin coordonarea de către Uniune; să se țină seama de toate modelele posibile, punându-se accent pe nevoia de abordări acceptate prin consens de către toate statele membre; să se asigure că orice inițiativă în domeniu, asupra căreia ar exista un acord, să se aplice într-o manieră transparentă, pe baza probelor adunate, comparate și analizate în mod obiectiv și pe baza tratamentului egal între statele membre și să se asigure că orice inițiativă în domeniu să aibă un efect pozitiv asupra cetățenilor de rând pe termen mediu.

Se reamintește în comunicat faptul că, în acest an, se așteaptă din partea Comisiei Europene un raport, privind transpunerea în legislațiile naționale a prevederilor europene consacrate combaterii faptelor penale ce au la bază ura⁴ și că aceasta este invitată să continue procesul dialogului, al dezbaterilor și angajamentelor cu toate statele membre, instituțiile Uniunii Europene, precum și cu alte părți interesate pentru a se ajunge, în cazul în care se impune, la adoptarea, la nivelul Consiliului și Comisiei, a unor noi metode sau inițiative care să ducă la o mai eficientă protejare a valorilor fundamentale și la combaterea tuturor formelor de intoleranță.

³ A se vedea http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/137404.pdf

⁴ În conformitate cu art. 10(2) din Decizia cadru a Consiliului 2008/913/JHA din 28 noiembrie 2008 privind combaterea anumitor forme de exprimare rasiste și xenofobe prin mijloace de drept penal.